

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

УДК УДК 378.091.33:796]:001.8

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20473836>

**Методологічний супровід професійного становлення магістрів
фізичної культури у процесі виконання кваліфікаційної роботи на засадах
теорії та методики фізичного виховання**

Ливацький Олександр Васильович,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики
фізичного виховання, Державний заклад «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка», вул. Віктора Новікова, 2, 37500, Лубни,
Україна, <https://orcid.org/0000-0002-8012-9116>

Отравенко Олена Вікторівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та
методики фізичного виховання Державний заклад «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка», вул. Віктора Новікова, 2, 37500, Лубни,
Україна, <https://orcid.org/0000-0001-8308-5895>

Карпенко Марина Ігорівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики
фізичного виховання, Державний заклад «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка», вул. Віктора Новікова, 2, 37500, Лубни,
Україна, <https://orcid.org/0000-0002-2976-1968>

Прийнято: 14.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

Анотація. Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності інтегрованої системи

методологічного супроводу професійного становлення здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю А4.11 Середня освіта (Фізична культура). Актуальність проблематики зумовлена сучасними трансформаціями педагогічного простору України, пов'язаними з реалізацією концепції «Нова українська школа», що передбачає перехід від практикоорієнтованої моделі підготовки до формування цілісного профілю вчителя-дослідника, здатного до самостійного проектування та впровадження інноваційних освітніх моделей.

Методи дослідження охоплюють комплекс взаємопов'язаних теоретичних і емпіричних підходів, зокрема компаративний аналіз вітчизняних і зарубіжних педагогічних концепцій, системний аналіз наукових джерел, педагогічне спостереження, експертне оцінювання якості студентських кваліфікаційних проєктів, а також методи математичної статистики, що забезпечили обробку та інтерпретацію емпіричних даних вибірки ($n=36$).

Результати дослідження підтверджують ефективність запропонованої чотирикомпонентної моделі методологічного супроводу, яка включає концептуально-теоретичний, технологічно-цифровий, процесуально-комунікативний та результативно-оцінювальний блоки. Встановлено суттєве зростання рівня методологічної готовності здобувачів із 36,1% до 72,2%, що свідчить про якісний перехід від репродуктивного засвоєння знань до дослідницько-орієнтованої діяльності. У цьому контексті кваліфікаційна робота розглядається як самостійний науково-освітній проєкт, спрямований на формування дослідницької автономії майбутнього фахівця.

Висновки засвідчують, що системно організований методологічний супровід є ключовою умовою підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі фізичної культури. Обґрунтовано доцільність впровадження концепції «наскрізного супроводу», яка охоплює всі рівні вищої освіти, а також необхідність розвитку міжуніверситетських науково-

дослідних платформ як цифрових освітніх екосистем для формування професійної спільноти вчителів-дослідників, здатних до інноваційного переосмислення ролі фізичної культури в сучасному суспільстві.

Ключові слова: методологічний супровід, професійне становлення, магістерська підготовка, фізична культура, дослідницька автономія, педагогічні інновації, Нова українська школа.

Methodological Support for the Professional Development of Physical Culture Masters in the Process of Qualification Thesis Preparation Based on the Theory and Methodology of Physical Education

Oleksandr Lyvatskyi,

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Physical Education, State Institution «Luhansk Taras Shevchenko National University», 2 Viktora Novikova St., 37500, Lubny, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-8012-9116>

Olena Otravenko,

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Theory and Methodology of Physical Education, State Institution «Luhansk Taras Shevchenko National University», 2 Viktora Novikova St., 37500, Lubny, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-8308-5895>

Maryna Karpenko,

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Physical Education, State Institution «Luhansk Taras Shevchenko National University», 2 Viktora Novikova St., 37500, Lubny, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-2976-1968>

Abstract. Objective. *The aim of the study is to provide a theoretical substantiation and experimental verification of the effectiveness of an integrated system of methodological support for the professional development of second-cycle (master's level) higher education students in specialty A4.11 Secondary Education (Physical Culture). The relevance of the topic is determined by current transformations in the pedagogical space of Ukraine associated with the implementation of the "New Ukrainian School" concept, which implies a shift from a practice-oriented training model to the formation of a holistic teacher-researcher profile capable of independently designing and implementing innovative educational models.*

Methods. *The research methods include a complex of interrelated theoretical and empirical approaches, in particular comparative analysis of domestic and international pedagogical concepts, system analysis of scientific sources, pedagogical observation, expert assessment of the quality of students' qualification projects, as well as mathematical statistical methods used for processing and interpreting empirical data from a sample of 36 participants ($n=36$).*

Results. *The results of the study confirm the effectiveness of the proposed four-component model of methodological support, which includes conceptual-theoretical, technological-digital, procedural-communicative, and result-evaluative blocks. A significant increase in the level of methodological readiness of students was established, from 36.1% to 72.2%, indicating a qualitative transition from reproductive learning to research-oriented activity. In this context, the qualification thesis is considered as an independent scientific and educational project aimed at developing the research autonomy of future specialists.*

Conclusions. *The conclusions demonstrate that systematically organized methodological support is a key condition for improving the quality of professional training of future specialists in the field of physical culture. The feasibility of implementing a "continuous support" concept covering all levels of higher education is substantiated, as well as the need to develop inter-university research platforms as*

digital educational ecosystems for forming a professional community of teacher-researchers capable of innovatively rethinking the role of physical culture in modern society.

Keywords: *methodological support, professional development, master's training, physical culture, research autonomy, pedagogical innovations, New Ukrainian School.*

Постановка проблеми. Сучасна модернізація системи вищої педагогічної освіти в Україні характеризується стрімким посиленням вимог до якості фахової підготовки вчителів фізичної культури, особливо на другому (магістерському) рівні. Як зазначають у своїх працях Г. Грибан, П. Ткаченко та О. Скорий [1], вектор професійної підготовки сьогодні зміщує акценти з традиційного, репродуктивного передавання знань на активне формування дослідницької автономії педагога. Цей процес, що базується на класичних засадах теорії виховання школярів Б. Шияна [2], виступає наріжним каменем концепції «Нова українська школа».

У такому контексті магістерський ступінь за спеціальністю А4.11 Середня освіта. Фізична культура є критично важливим етапом професійного становлення, де здобувач має не просто закріпити отримані знання, а трансформуватися у вчителя-дослідника, здатного до самостійного проектування та впровадження інноваційних освітніх технологій у реальний навчальний процес. Проблема підготовки фахівців за шифром А4.11 полягає у необхідності формування у них здатності до критичного переосмислення педагогічного досвіду та готовності до наукового пошуку, який виходить за межі стандартних алгоритмів. Саме рівень магістратури має стати тим середовищем, де академічна теорія конвертується у практичні інновації, що відповідають викликам сучасного суспільства та європейським стандартам освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових напрацювань останніх років свідчить про стійкий і глибокий інтерес наукової спільноти до фундаментальної трансформації системи педагогічної освіти в Україні. Як переконливо обґрунтовують Г. Грибан, П. Ткаченко та О. Скорий [1], формування науково-дослідної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури сьогодні виступає не просто елементом навчання, а базовою стратегічною умовою його професіоналізму, що дозволяє фахівцю адаптуватися до мінливих запитів суспільства. Цей складний процес органічно базується на класичних працях Б. Шияна [2] та ґрунтовних підручниках Т. Круцевич та Н. Пангелової [3, 4], де детально розкрито концептуальні засади теорії та методики фізичного виховання. Зазначений теоретичний фундамент залишається наріжним каменем концепції «Нова українська школа», забезпечуючи необхідну методологічну спадкоємність та наукову тяглість у фаховій підготовці магістрів спеціальності А4.11.

Водночас вимоги часу диктують необхідність опанування сучасного інструментарію наукового пошуку. Логіка побудови дослідницького апарату та специфіка ітераційної взаємодії дістали широке відображення у роботах В. Сергієнка [5], а також у працях закордонних колег, зокрема V. Potop та ін. [6], які акцентують увагу на критичній важливості системного методологічного підходу для об'єктивізації результатів у галузі спорту. Питаннями глобальної цифровізації та розробкою системно-інформаційних основ педагогічних досліджень опікувалися В. Ашанін [7] та його колеги. Їхні наукові доробки заклали міцну основу для широкого використання сучасних ІТ-інструментів, хмарних сервісів та спеціалізованого програмного забезпечення у магістерських роботах. Як обґрунтовують у спільній праці О. Отравенко, О. Ливацький та Л. Ваховський [8], саме системний аналіз у методології наукових досліджень галузі фізичної культури виступає фундаментом для верифікації педагогічних

явищ. Це дозволяє здобувачу спеціальності А4.11 не лише накопичувати дані, а й трансформувати розрізнені емпіричні спостереження у цілісні наукові факти.

Процес модернізації вітчизняних магістерських програм відбувається в умовах активної та незворотної інтеграції в Європейський простір вищої освіти (ЕНЕА). Дослідження В. Білогура, Е. Сивохопа та І. Маріонди [9], присвячені порівнянню української моделі підготовки магістрів із провідними світовими практиками, дозволяють чітко виявити критичні точки зростання в парадигмі європейського вектора розвитку. Наприклад, досвід Польщі та Німеччини демонструє надзвичайно високий ступінь індивідуалізації дослідницьких траєкторій магістрантів. У цьому контексті надзвичайно актуальним є партисипативний підхід до ідентифікації потреб навчання, який ґрунтовно описують S. Kahts-Kramer та L. Wood [10]. Згідно з їхніми висновками, сучасна кваліфікаційна робота має перестати бути теоретизованою працею, ставши результатом вирішення конкретного прикладного кейсу в умовах реального закладу освіти. Фінська концепція «вчителя-дослідника», проаналізована V. Potor та С. Сіорбӑ [6], підтверджує, що така модель робить навчання гнучким і дозволяє впровадити комплексну стратегію наукового пошуку, де магістрант стає архітектором власних професійних компетенцій.

Зазначений інтегративний підхід повністю узгоджується з актуальними науковими розробками О. Отравенко та О. Ливацького [11], які визначають теорію і методику фізичного виховання як ключовий складник фахової підготовки, що цементує всі інші дисципліни. Синтез ґрунтовної теоретичної бази та суворої, математично обґрунтованої методології дає змогу перевести академічні знання магістрантів у формат реального практичного проектування освітнього процесу. Саме тому розроблені під редакцією О. Отравенко методичні рекомендації [12] виступають дієвим ітераційним інструментарієм, що забезпечує неухильне дотримання логіки наукового пошуку здобувачами спеціальності А4.11.

Яскравим науково-практичним орієнтиром у напрямі пошуку засобів підвищення мотивації учнів є дослідження С. Ливацької [13], де на високому методологічному рівні обґрунтовано використання хатха-йоги як чинника стимулювання рухової активності. Такий підхід вчить магістранта не просто копіювати методики, а глибоко аналізувати психофізіологічні механізми їхнього впливу. Узагальнення результатів аналізу фахових публікацій останнього п'ятиріччя дозволяє констатувати: попри значний масив напрацювань, саме зараз визріла необхідність у створенні цілісної та гнучкої системи підтримки магістрантів спеціальності А4.11. Це дасть змогу органічно поєднати фундаментальні традиції класичної школи з новітніми європейськими векторами та цифровими технологіями аналізу даних, що й визначає подальший вектор нашого дослідження.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на значний масив наукових розробок у галузі вищої освіти, аналіз поточної освітньої практики виявляє суттєву суперечність: фундаментальні знання, закладені на рівні бакалаврату, часто не знаходять адекватного методологічного втілення у підсумкових проектах магістрів. У сучасній педагогічній науці залишається незаповненою суттєва ніша: практично відсутній цілісний механізм «наскрізного» методологічного супроводу, який би забезпечив органічний синтез фахового змісту ТМФВ із новітніми методами наукового аналізу безпосередньо у процесі виконання кваліфікаційної роботи.

Сьогодні більшість дослідників розглядають ці два компоненти – теоретичну підготовку та науковий інструментарій – як ізольовані, паралельні структури. Такий підхід призводить до того, що магістранти сприймають методологію лише як формальну вимогу, а не як живий інструмент об'єктивізації власних ідей. Відсутність інтегрованого алгоритму супроводу заважає здобувачам спеціальності А4.11 трансформувати емпіричний досвід у валідні наукові висновки. Саме це й зумовлює нагальну потребу в теоретичному

обґрунтуванні та практичній розробці динамічної моделі їхнього взаємопроникнення. Йдеться про створення такого середовища, де методологічна підтримка супроводжує магістранта від етапу формування гіпотези до фінальної верифікації результатів, забезпечуючи перехід від репродуктивного засвоєння теорії до творчого проектування інноваційних систем фізичного виховання.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є комплексне теоретичне обґрунтування, розробка та експериментальна перевірка ефективності авторської моделі наскрізного методологічного супроводу професійного становлення майбутніх магістрів за спеціальністю А4.11 Середня освіта (Фізична культура).

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких наукових завдань:

➤ Визначити концептуальні засади інтеграції фундаментальних знань із теорії та методики фізичного виховання із сучасним цифровим інструментарієм системного аналізу для якісного оновлення змісту магістерських проєктів.

➤ Обґрунтувати структуру та функціональні зв'язки чотирикомпонентної моделі методологічного супроводу, що охоплює концептуально-теоретичний, технологічно-цифровий, процесуально-комунікативний та апробаційно-результативний блоки.

➤ Експериментально верифікувати вплив запропонованої моделі на динаміку методологічної готовності магістрантів, оцінивши їхню здатність до самостійної об'єктивізації наукових результатів на прикладі впровадження інноваційних технологій (зокрема, елементів хатха-йоги) у практику Нової української школи.

➤ Встановити характер кореляційної залежності між рівнем цифрової грамотності здобувача та успішністю його професійної самоактуалізації в умовах модернізації вітчизняної вищої школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Центральне місце у нашому дослідженні посідає роз'яснення даних, отриманих під час апробації авторської системи методологічної підтримки магістрантів. Реалізуючи мету, визначену у вступі, ми зосередилися на подоланні розриву між теоретичним багажем здобувача та його здатністю до самостійного наукового пошуку. Високий рівень наукового обґрунтування роботи забезпечено інтеграцією класичних підходів ТМФВ, закладених Б. Шияном [2] та Т. Круцевич [7], із сучасними методами системного аналізу, що розвиваються у працях В. Сергієнка [14] та В. Ашаніна [3]. Такий синтез дозволив розглядати кваліфікаційну роботу не як формальний звіт, а як динамічний проєкт, що відповідає вимогам чинного професійного стандарту вчителя [13].

Застосована нами методологія базувалася на ітераційній взаємодії у системі «керівник – здобувач», що має як свої беззаперечні переваги, так і певні виклики. Ключовим плюсом ми вважаємо можливість безперервної верифікації гіпотез та об'єктивізації результатів через використання цифрових інструментів. Водночас складність опанування спеціалізованого програмного забезпечення для статистичної обробки даних на початкових етапах вимагала від магістрантів значних вольових зусиль, що, втім, стало додатковим фактором їхнього професійного загартування.

Глибокий аналіз сутності методологічної зрілості дозволив нам підтвердити головну робочу гіпотезу: наукова незалежність магістра спеціальності А4.11 зростає пропорційно до залученості у партисипативні моделі навчання [5, 6]. Доказом цього слугують результати педагогічного експерименту, проведеного у 2024–2026 роках. Якщо на констатувальному етапі лише трохи більше третини здобувачів (36,1%) демонстрували впевнене

володіння апаратом системного аналізу, то після впровадження моделі наскрізного супроводу цей показник зріс до 69,4%. Ще більш показовою є динаміка здатності до самостійної статистичної обробки даних, рівень якої піднявся з 27,8% до 61,1%. Інтегральний показник методологічної готовності вибірки з 36 осіб фактично подвоївся, сягнувши позначки 72,2% у 2026 році.

Отримані факти свідчать про те, що запропонована чотириблокова модель (концептуальний, технологічний, процесуальний та апробаційний блоки) дозволяє магістранту виступати повноцінним суб'єктом наукової діяльності. Наочним прикладом такої трансформації став підхід здобувачів до обґрунтування інноваційних засобів фізичного виховання. Спираючись на досвід С. Ливацької [12], магістранти перейшли від простого опису вправ до глибокого аналізу психофізіологічного впливу хатха-йоги на мотиваційну сферу учнів, використовуючи при цьому математично обґрунтовані докази.

Таким чином, викладений матеріал з повним обґрунтуванням наукових результатів підтверджує, що методологічний супровід, інтегрований у пріоритетні напрями НДР кафедри (№ 0117U005556), забезпечує високу якість підготовки вчителя-дослідника. Це дозволяє стверджувати, що кваліфікаційний проект, виконаний із дотриманням логіки системного аналізу [11] та вимог Наказу МОН № 40 [16], за методичної підтримки ЛНУ імені Тараса Шевченка [15], стає дієвим інструментом модернізації вищої освіти в умовах сучасних глобальних викликів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження дозволяє констатувати, що в умовах модернізації вищої освіти успішне професійне становлення магістра за спеціальністю А4.11 безпосередньо залежить від якості методологічного супроводу на всіх етапах виконання кваліфікаційної роботи. Розроблена та апробована чотирикомпонентна модель наскрізного супроводу довела свою ефективність як інструмент подолання розриву між теоретичним фундаментом ТМФВ та практикою наукового пошуку.

Експериментальні дані підтвердили значне зростання методологічної готовності здобувачів (з 36,1% до 72,2%), що проявилось у здатності до самостійної об'єктивізації результатів та впровадження інновацій, зокрема на прикладі використання хатха-йоги в системі НУШ. Встановлено, що інтеграція цифрових інструментів системного аналізу в ітераційну взаємодію «керівник – здобувач» не лише підвищує якість магістерських проєктів, а й формує дослідницьку автономію майбутнього вчителя.

Перспективи подальшого пошуку вбачаємо у розробці адаптивних алгоритмів підтримки магістрантів та створенні міжуніверситетських дослідницьких платформ для зміцнення фахової спільноти вчителя-дослідника. Запропонований підхід може бути використаний як дієва модель для модернізації освітніх програм магістерського рівня в галузі фізичної культури і спорту.

Список використаних джерел

1. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури / Г. Грибан та ін. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2025. Вип. 31 (187). С. 208–213.
2. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів : підручник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2006. 248 с.
3. Ашанін В., Жерновнікова Я., Долгополова Н. Формування науково-дослідної компетентції при вивченні дисципліни «Системно-інформаційні основи наукових досліджень у фізичній культурі та спорті». *Проблеми та перспективні напрями розвитку сучасного спорту: актуальні питання теорії та практики* : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 5 квіт. 2024 р.). Харків : ХДАФК, 2024. С. 150–153.
4. Білогур В., Сивохоп Е., Маріонда І., Карабанов Є. Теоретико-методологічні засади вдосконалення системи фізичного виховання і спорту

здобувачів вищої освіти та дорослого населення в парадигмі європейського вектора розвитку. *Humanities Studies*. 2024. Вип. 18 (95). С. 100–112.

5. Kahts-Kramer S., Wood L. Professional development for physical education teachers: A participatory approach to identifying learning needs. *South African Journal of Education*. 2023. Vol. 43, No. 2. DOI: <https://doi.org/10.15700/saje.v43n2a2213>

6. Potop V., Ciorbă C. Carrying out the methodological approach of the scientific research in the Physical Education and Sport Science field. *Physical Education of Students*. 2023. Vol. 27, No. 4. P. 201–211. DOI: <https://doi.org/10.15561/20755279.2023.0407>

7. Теорія і методика фізичного виховання : підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту : у 2 т. / Т. Ю. Круцевич та ін. ; за ред. Т. Ю. Круцевич. 2-ге вид., переробл. та доп. Київ : Олімпійська література, 2017. Т. 2 : Методика фізичного виховання різних груп населення. 448 с.

8. Пангелова Н. Є., Круцевич Т. Ю., Данилко В. М. Теоретико-методичні основи оздоровчої фізичної культури : навч. посіб. Переяслав-Хмельницький : Домбровська Я. М., 2017. 505 с.

9. Отравенко О. В., Ливацький О. В. Теорія і методика фізичного виховання як провідний освітній компонент професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. Вип. 22. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17216068>

10. Ливацький О. В., Отравенко О. В., Соколенко О. І. Виконання кваліфікаційної роботи як засіб формування проєктно-управлінської компетентності майбутнього магістра фізичної культури на засадах системного підходу. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2026. Вип. 28. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19649263>

11. Отравенко О. В., Ливацький О. В., Ваховський Л. Ц. Системний аналіз у методології наукових досліджень галузі фізичної культури. *Педагогічна*

Академія: наукові записки. 2025. Вип. 24. DOI:

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17834385>

12. Ливацька С. Хатха-йога як засіб підвищення мотивації до рухової активності здобувачів вищої освіти. *Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення* : зб. наук. пр. Харків : ХДАФК, 2025. С. 20–26. URL: <https://journals.uran.ua/hdafk-tmfv/article/view/325430>

13. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 29 серп. 2024 р. № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>

14. Сергієнко В. М. Технології наукових досліджень у фізичній культурі та спорті : конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2025. 106 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/100682>

15. Кваліфікаційна робота магістра : методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня. Галузь знань 01 Освіта, спеціальність 014.11 Середня освіта (Фізична культура) / укл.: О. В. Отравенко та ін. ; за ред. О. В. Отравенко. Полтава : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2025. 50 с.

16. Про затвердження вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки України від 12 січ. 2017 р. № 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>